

Stefán Árni Auðólfsson nefndarritari,
nefndasviði Alþingis,
Austurstræti 8-10,
150 Reykjavík.

Reykjavík 13. maí 2004

Efni: Umsögn Femínistafélags Íslands um tillögu til þingsályktunar um áætlun í jafnréttismálum til fjögurra ára, 873. mál 130. löggjafarþings 2003-2004.

Almennt

Femínistafélag Íslands lýsir ánægju sinni með útkomu jafnréttisáætlunar ríkisstjórnarinnar. Áætlun þessi er um margt góð en í meðfylgjandi umsögn félagsins verður bent á þau atriði sem við teljum að betur mættu fara.

Þegar litið er á áætlunina í heild virðist megináherslan vera lögð á að kanna, skoða og gera úttekt á stöðu kynjanna á fjölmörgum sviðum. Það er hins vegar ljóst að töluverð þekking á stöðu kynjanna liggur fyrir. Við leggjum því til að í þeim málaflokkum þar sem vitað er um slaka stöðu annars kynsins verði gripið til aðgerða í stað frekari nefndaskipana. Til að ná árangri í jafnréttismálum þarf að verja fjármunum til að fylgja eftir þeim rannsóknum og könnunum sem liggja fyrir, t.a.m. könnun um viðhorf til jafnréttis á vegum Rannsóknarstofu í kvenna- og kynjafræðum og könnun um efnahagsleg völd kvenna frá 2003.

Við leggjum einnig til að meiri áhersla verði lögð á samvinnu við frjáls félagasamtök á sviðinu. Í því sambandi vekur athygli að á aðeins einum stað í áætluninni er minnst á samstarf við frjáls félagasamtök en það er í kaflanum *Karlar til ábyrgðar*.

Við fögnum þeirri áherslu sem lögð er á fræðslu í áætluninni en teljum jafnframt að betur þurfi að skilgreina hvernig fræðslan á að fara fram og tryggja fjármuni í þau verkefni.

A. Verkefni allra ráðuneyta

1. *Jöfnun á kynjahlutfalli í nefndum, ráðum og stjórnnum*

Við teljum einnig þurfi að koma í framkvæmd áætlun um fjölgun kvenna í stjórnunarstöðum hjá ríkinu. Það er ekki nóg að jafna kynjahlutfallið í nefndum, ráðum og stjórnnum.

3. *Fræðsla um jafnréttismál fyrir stjórnendur og starfsmenn ráðuneyta.*

Á meðan við fögnum áherslu á kennslu á þessu sviði finnst okkur vera brýn þörf á fræðslu til breiðari hóps en stjórnenda og starfsmanna ráðuneyta. Við leggjum til að ríkisstjórnin, alþingismenn og aðilar sem starfa í dómskerfinu fái einnig fræðslu um jafnréttismál.

C. Dóms- og kirkjumálaráðuneytið

9. *Mansal*

Við furðum okkur á því að ekki skuli vera metnaðarfullri áætlun til að sporna gegn mansali og meiri fjármunum veitt í verkefnið.

Tillögur:

Við leggjum til að gerð verði rannsókn á því hvort að mismunur sé á dómum í kynferðisbrotamálum eftir kyni dómara.

Einnig að ríkisstjórnin beiti sér fyrir því að dómar vegna kynferðisbrota fymist ekki.

Við leggjum einnig til að mótuð verði stefna um hvernig berjast skuli gegn vændi og klámi og að lögð verði áhersla á að lögum um klám verði framfylgt.

Við leggjum til að fé verði varið í forvarnir á þessu sviði og lögð áhersla á að fræða þá sem að málinu koma (s.s. lögreglu og dómara) um tengsl á milli vændis og mansals.

Við leggjum til að gerð verið ný rannsókn á umfangi heimilisofbeldis og lögum til varnar konum og börnum verði breytt. Í þessu sambandi má benda á sænsk lög um „Kvinnofrid“ og áætlun sænskra yfirvalda um að segja ofbeldi gegn konum stríð á hendur

D. Félagsmálaráðuneyti

Klám- og kynlífsvæðing almennarýmisins er verulegt áhyggjuefni á okkar tímum. Íslendingar eru með formennsku í Norðurlandaráði nú og eru aðilar að samnorrenni rannsókn sem nú hefur verið sett í gang.¹ Við sjáum þess engan stað í framkvæmdaáætluninni sem hér liggur fyrir. Við leggjum til að núverandi ríkisstjórn taki afstöðu til þessa málaflokks og marki stefnu í honum.

Við leggjum einnig til að lög um kynferðislega áreitni verði útvíkkuð þannig að þau eigi ekki einvörðungu við um vinnustaði og skóla heldur geti fólk leitað réttar síns vegna áreitni í sameiginlegu almennarými, t.d. vegna auglýsinga sem ekki er hægt að verja sig gegn.

¹ Sjá heimasíðu Félagsmálaráðuneytisins: Vaxandi klámvæðing áhyggjuefni 21/11/2003

Vaxandi klámvæðing í samfélaginu var meðal annars til umfjöllunar á fundi norrænna jafnréttisráðherra í Stokkhólmi miðvikudaginn 19. nóvember síðastliðinn. Ákveðið var að setja á laggirnar sameiginlegt rannsóknarverkefni þar sem fjallað verður um klámvæðinguna frá kynjasjónarhorni. Ráðherrarnir ræddu einnig hvernig stemma mætti stígu við mansali og hafa um það samstarf við Eystrasaltsríkin og Rússland.

Við leggjum til að gerð verði könnun á tengslum á milli klámneyslu og viðhorfa til kvenna.

17 – 19. *Launamunur*

Þrátt fyrir yfirlýst markmið um að útrýma kynbundnum launamun er hvergi að finna beinar aðgerðir til að uppræta launamuninn. Öll áhersla er lögð á kannanir og upplýsingaöflun í stað beinna aðgerða.

Við leggjum til ríkisstjórnin beiti sér í því að gera launakerfi ríkisins gegnsætt. Rannsóknir sýna fram á að kynbundinn launamunur þrífst í launakerfum þar sem launaleynd er viðtekin.

F. Hagstofa Íslands

Hagstofu Íslands verði skylt að kyngreina allar tölulegar upplýsingar og tekið verði tillit til stöðu karla og kvenna í öllum rannsóknum/úttektum þar sem því verður við komið.

G. Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneyti

Tillaga: Við viljum leggja ríka áherslu á að rekstrargrundvöllur Neyðarmóttöku gegn nauðgunum verði tryggður. Það er brýnt er að viðhalda þeirri uppbyggingu sem þar hefur átt sér stað. Neyðarmóttakan hefur verið fyrirmynd móttaka erlendis og hefur verið flokkuð sem ein af sjö bestu Neyðarmóttökum í heiminum. Fyrirsjáanlegt er að niðurskurður í heilbrigðiskerfinu hefur áhrif á gæði og starfsemi Neyðarmóttökunnar og hvetjum við ráðuneytið til að endurskoða þau mál og standa vörð um þann árangur sem áunnist hefur.

Við leggjum til að gerð verði úttekt á áhrifum niðurskurðar í heilbrigðiskerfinu á þátttöku og laun kvenna á atvinnumarkaði. Hætta er á því að þegar umönnun sjúklinga færist meira inn á heimilin lendi ábyrgði að mestum hluta á konum. Það getur haft mikil áhrif á stöðu kvenna á atvinnumarkaðnum.

28. *Sérstök herferð í forvörnum gegn fíkniefna- og tóbaksneyslu.*

Hér leggjum við til að athugaðar verði félagslegar forsendur, s.s. tengsl á milli kynferðisofbeldis, fíkniefnaneyslu og vændis.

H. Iðnaðar- og viðskiptaráðuneyti

30. *Konur og stjórnun fyrirtækja*

Í áætluninni kemur fram að konur eru einungis 5% stjórnarmanna í fyrirtækjum skráðum í Kauphöll Íslands. Þetta hlutfall er nú komið niður í 2,3%.

Vinnumarkaðurinn

Tillaga: Mikilvægt er að atvinnurekendur fái fræðslu um jafnréttismál. Könnun á viðhorfum til jafnréttis á vegum Rannsóknarstofu í kvenna- og kynjafræðum frá 2003 leiddi í ljós að mikilvægt er að atvinnurekendur fái fræðslu þar sem hún ýtir undir jákvæð viðhorf til jafnréttismála.

J. Menntamálaráðuneyti

33 – 34 *Fræðsla um jafnréttisnám í kennaranámi og jafnréttiskennsla í skólum.*

Hér finnst okkur vanta aðgerðir. Það er ljóst að lítið er um jafnréttisnám í kennaranámi og að kennslu er ábatavant í grunnskólum. Við leggjum til að sett verði á aðgerðarplan um gerð námsefnis fyrir bæði kennaranema og nemendur á öðrum skólastigum og að jafnréttisnámskeið verði hluti af kjarna kennaranáms. Námsefnið þyrfti að taka á þáttum eins og sögu kvennabaráttunnar og stöðu kynjanna í gegnum tíðina, staðalímyndum, ofbeldi og stöðu jafnréttismála. Mikilvægt er að leggja áherslu á kennslu fyrir væntanlega kennara því þekking skiptir máli í jafnréttismálum og ekki hægt að ætlast til þess að kennarar kenni málaflokk sem þeir hafa ekkert lært um sérstaklega.

Að lokum

Femínistafélag Íslands vill aftur leggja áherslu á að margt gott er um áætlunina að segja, einkum ef henni fylgdu framkvæmda- og tímaáætlanir og fjármagn. Við vonum að tillit verði tekið til athugasemda okkar og lýsum okkur fúsar til samstarfs við ríkisstjórn og ráðuneyti um öll góð verkefni.

F.h. Femínistafélags Íslands:

Katrín Anna Guðmundsdóttir
Gunnhildur Kristjánsdóttir
Hildur Fjóra Antonsdóttir